

METODICKÉ NÁMĚTY A INSPIRACE K INSCENACI NÁRODNÍHO DIVADLA MORAVSKOSLEZSKÉHO

TŘI PŘÁNÍ aneb VRTKAVOSTI ŽIVOTA

Pro Národní divadlo moravskoslezské připravila BcA. Alžběta Novotná, externí lektorka a spolupracovnice Ateliéru pro děti a mládež při NDM

Hudební nastudování: Jakub Klecker

Dirigent: Jakub Klecker, Robert Kružík

Režie: Jiří Nekvasil

Scéna: Daniel Dvořák

Kostýmy: Sylva Zimula Hanáková

Dramaturgie: Eva Mikulášková

Premiéra: 15. října 2015 v Divadle Antonína Dvořáka

Opera Bohuslava Martinů *Tři přání* vybízí ke hře a snovosti. Autorem libreta je francouzský dadaista Georges Ribemont-Dessaignes. Jde o filmovou operu, která si klade za cíl uspokojit vizuální i poslechové požadavky náročného diváka. Je libo jazz, taneční rytmy, muzikálové písně nebo romanci? Potřebuje oko potěšit velkolepými kostýmy, magickými proměnami prostoru, nápaditou projekcí a filmovou koláží? Bohuslav Martinů stejně jako režisér Jiří Nekvasil nelpí na konvencích, *Tři přání* jsou neotřelou divadelní inscenací, která má potenciál oslovit i moderního diváka. Opera se snoubí s pohádkou. V pohádce není nic nemožné, hranice mezi snem a skutečností se mohou stírat. A je zde samozřejmě přítomno i morální poselství. Vyslovit tři přání není jen tak, co když se totiž opravdu naplní?

Tyto metodické listy slouží jako inspirace pedagogům, kteří chtějí vzbudit u svých studentů zájem a pochopení uměleckého díla netradiční opery. Přispívají k rozvoji kreativity, kritického myšlení a také sebepoznání. Svým zaměřením tak metodické listy odpovídají průřezovému tématu Osobnostně-sociální výchovy Rámcově-vzdělávacího programu. Materiál, který máte nyní před sebou, může posloužit nejen při přípravě na recepci a při reflexi divadelního představení, ale také může být námětem pro tvůrčí oživení běžné výuky. Záleží na pedagogovi, jestli využije celý metodický koncept směřující k ucelenému workshopu o divadle, nebo se rozhodne se studenty realizovat pouze dílčí aktivity. Inscenace *Tři přání* je vhodná zejména pro studenty středních škol, jednotlivá cvičení metodických listů je však možné dobře přizpůsobit i žákům druhého stupně škol základních.

AKTIVITY PŘEDCHÁZEJÍCÍ NÁVŠTĚVĚ DIVADELNÍHO PŘEDSTAVENÍ

Cílem těchto aktivit je připravit a naladit diváka na recepci divadelního tvaru v rovině tématu dané inscenace a v rovině prostředků, které jsou v inscenaci k vyjádření tématu použity. Sledujeme tyto cíle:

- Naladit se na snovou atmosféru opery Tři přání
- Seznámit se s operním stylem Bohuslava Martinů
- Seznámit se s kostýmy hlavních postav příběhu
- Vytvořit charakterizaci postav opery na základě jejich fotografií
- Vytvořit krátké situace na základě ukázky z libreta opery Tři přání

1. „Ponořit se do světa snů“

- Pedagog může první blok vhodně uvést těmito slovy:

„Důležitými místy operního děje, libreta, je jeho začátek a konec. Začátkem nás autor libreta, obvykle významný literát, uvádí do celého operního děje. Při poslechu býváme pozornější, snažíme se odhadnout, o jakou mezilidskou situaci jde, jaká bude zápleтка a co nás čeká. Závěr operního děje znamená i tečku za celým příběhem, libretista nabízí poučení nebo dokonce svou životní filosofii. Závěr si obvykle vštípíme, neboť z tohoto hlediska pak celý operní děj hodnotíme.“ ¹

- OTÁZKY K ÚVAHÁM

Poté pedagog pokračuje a položí otázku: Představte si, že se vám v lese zjevila víla. Vy se jí zmocníte, odnesete domů a ona vám za své propuštění nabídne splnění tří přání. Jaká přání by to byla? Po vypracování úkolu pedagog pokračuje: Nyní si představte, že tato přání se vám splnila, jak vypadá váš život teď? Jak se proměnil? Studenti prezentují své názory před třídou.

- TVŮJ SVĚT PODLE HUDBY

Pedagog v následující aktivitě pustí ukázkou operní hudby Bohuslava Martinů (je volně dostupná k přehrání na youtube.com). Studenti na libovolný papír, nakreslí, namalují svět, náladu, kterou v nich hudba evokuje. Ostatní se pak ke každému obrazu zvlášť vyjádří, zkusí popsat co v něm vidí (ať už jde o realistický či abstraktní obraz). Autor obrazu pak uvede na pravou míru záměr a může obraz blíže popsat, popřípadě sdělit, jak se při poslechu hudby cítil.

2. „Co nabídne opera Tři přání?“

- POSTAVY OPERY

Studenti jsou rozděleni do čtyř skupin. Na základě fotografií z inscenace Tři přání (viz v Přílohách na závěr Metodických listů) vytvoří charakteristiku vybraných postav. Podle kostýmu i celkového výrazu a postoje postavy mohou usuzovat, jaké vlastnosti postava má, jaké emoce zrovna cítí, jak se jmenuje, jaké je její sociální zázemí atp. Následně každá skupina prezentuje svou postavu. Co se týče obsahu prezentace i její formy, fantazii se meze nekladou.

- EMOCIONÁLNÍ ORCHESTR

Každá skupina se domluví na jedné základní emoci, povahovém rysu, postoji své postavy a pokusí se jej vyjádřit vystihujícím zvukem nebo krátkou větou. Výsledek je pak společně jednohlasně co nejemotivněji prezentován jednotlivými skupinami před zbytkem třídy. V tento moment se pedagog

¹ Str. 102, BAKALÁŘ, Eduard. *Předposlední psychohry: společenské hry pro všestranný rozvoj osobností*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 167 s. ISBN 80-7178-447-8.

stává dirigentem. Řídí tuto mnohohlasou skladbu tím, že ukazuje na jednotlivé skupiny. Ty reagují a opět svou repliku, či zvuk jednohlasně opakují. Je možné předem domluvit různá znamení, která budou regulovat tempo a hlasitost společné skladby. Z replik jednotlivých postav tak může vzniknout dynamický duet či dialog.

- HRA S LIBRETEM

Studenti nyní obdrží ukázkou z operního libreta Tři přání (viz v Přílohách na závěr Metodických listů) a každá skupina zpracuje libreto do krátké scény v předem zadaném žánru: červená knihovna, horor, pantomima, pohádka pro nejmenší... Po důkladné přípravě si studenti své scény navzájem předvedou a mohou diskutovat o různorodosti vyznění a možnostech interpretace textu libreta.

AKTIVITY NAVAZUJÍCÍ NÁVŠTĚVU DIVADELNÍHO PŘEDSTAVENÍ

Cílem aktivit je zhodnocení viděného jevištního tvaru a podnícení k uvažování nad tématem a hlubším poselstvím opery. Jednotlivé úkoly jsou zaměřeny na aktualizaci tématu a skutečnosti opery Tři přání a jeho přiblížení žité zkušenosti studentů. Konkrétní cíle jsou následující:

- Reflektovat představení, argumentovat, kriticky uvažovat nad divadelním dílem
- Srovnat téma opery s vlastními životními zkušenostmi
- Ztotožnit se s jednou z postav opery a ztvárnit ji

- CO JSEM SI Z PŘEDSTAVENÍ ODNESL

Požádáme studenty, aby napsali krátkou reflexi zhlédnutého představení Tři přání. Přitom jim mohou pomoci následující otázky: Jaká byla základní dějová linie? Jaké bylo hlavní téma? Jak si herci poradili se svými rolemi? Jaké byly využity divadelní prostředky? Zaznamenali jste v opeře i humor? Jak na vás působilo hudební zpracování? Následuje prezentace a diskuse o tom, co studenti v představení považovali za zdařilé a kde naopak cítili slabou stránku.

- ANALOGON

Ve skupinách hledáme v diskusi analogie zápletky příběhu Třech přání a vlastní životní zkušenosti. Položme studentům tyto otázky: Zažili jste, že jste si něco opravdu přáli a přání se vám vyplnilo, aniž by vám prospělo? Vedlo vaše vyplněné přání k nějaké nepříjemné situaci a jak tato situace dopadla? Skupina se rozhodne pro jednu z variant zmíněných v diskusi (může být i vymyšlená) a formou krátké scény ji předvede před svými spolužáky.

- ŽIVÉ SOCHY

Na závěr nechme studentům chvíli čas, aby se zamysleli nad tím, s jakou postavou z opery Tři přání se nejvíce ztotožnili, která je nejvíce oslovila. Vybranou postavu se každý pokusí zobrazit prostřednictvím živé sochy. Hledáme typický postoj a výraz dané postavy. Pedagog v tomto „lese soch“ prochází a rozpoznává postavy, které sochy symbolizují, popřípadě může dát pokyn k jejich rozpohybování, ožítí.

PŘÍLOHY:

Fotografie postav opery Tři přání

Dialog z libreta:

Víla Nulle:

Slyšte vy malé chudinky v kleci! Zatímco pán jde na hon, paní listuje ve svém snáři a jen otevíráte pusku jako kapři na suchu! A já, já vám bez odkladu vyplním tři přání, co se tajně tísní v hloubi vás.

Sbor za scénou:

Přání tři, přání tři, přání tři!

Víla Nulle:

No tak, mám?

Indolenda:

Nebesa, už je to tu, skutečno, které sestoupilo na zem. To je nádherné! Uvidíme ráj!

Juste:

Jsem tím dojat k slzám.

Víla Nulle:

Začínám! Ať ústa kvetou!

Juste:

Já bych rád...

Indolenda:

Ne, ne, ty ne, ty pokrytče, upíre, hade vodní! To já, já a můj stín! Já bych ráda... já bych ráda... chci být bohatá!

OSTRAVA!!!